

Az MTA mint brand értéket jelent - Interjú Kamarás Katalinnal

15.6.2026 - | Magyar Tudományos Akadémia

Az MTA doktora cím a magyar tudományosság egyik legfontosabb minőségi mércéje. A megszerzésére vonatkozó eljárás szakmai, ügyrendi és tudományetikai felügyeletét ellátó Doktori Tanács leköszönő elnöke szerint az elmúlt időszak eredménye, hogy az eljárási idő rövidebb, mint korábban. Kamarás Katalin akadémikus az mta.hu-nak adott interjújában beszélt a tudományterületek különbségéből adódó eltérésekről is.

Az MTA-doktori oklevelek átadásakor rendre azt hallhatjuk, hogy az MTA doktorának lenni azt jelenti: az illető kutató a magyar tudományosság legrangosabb címét nyerte el. De még ha maguk a cím birtokosai és a szűkebb értelemben vett akadémiai közösség így érzi is, milyen a szélesebb kutatói kör attitűdje a címmel kapcsolatban? Változott-e Ön szerint az elfogadottság akár pozitív, akár negatív irányba az elmúlt években? Ezt azért is kérdezem, mert az elmúlt években érték támadások az Akadémiát, és volt, hogy a cím értékét is megkérdőjelezték.

Inkább pozitív, mint negatív tendenciát látok. Jellemző, hogy az utóbbi két évben a kiadott oklevelek száma növekedett is. Illetve volt egy széles körű [felmérése](#) az Akadémiának és a [Fiatal Kutatók Akadémiájának](#), amelynek eredményei nagy örömmre azt mutatták, hogy az [MTA Doktori Tanácsa](#) volt a legmagasabban értékelt akadémiai testület. Ettől talán nem teljesen függetlenül a Fiatal Kutatók Akadémiájának a tagjai egyre nagyobb számban pályázzák meg az MTA doktora címet. A címre általában büszke az, aki megszerezte, annak ellenére, hogy az érte járó anyagi elismerés meglehetősen szerény.

Kamarás Katalin *Fotó: mta.hu / Szigeti Tamás*

Az MTA mint brand jelent értéket?

Úgy gondolom, hogy igen, de persze vannak praktikus szempontok is. Sok helyen a habilitációnak vagy a professzori kinevezésnek a feltétele az MTA doktora cím, vagy a követelmények a cím feltételeihez képest vannak meghatározva. Az MTA doktora cím a kutatói közösség által szentesített érték, amely az egyetemi tanári vagy például a kutatóintézetekben a tudományos tanácsadói kinevezéseknél ma is fontos minőségi jelzés.

Az MTA doktora címről

A Magyar Tudományos Akadémia – az 1994. évi XL. törvényben meghatározott közfeladatai között – tudományos minősítési rendszert működtet, amelynek keretében többek között a Magyar Tudományos Akadémia doktora címet is adományozza. Az MTA doktora címre 1995 óta lehet pályázni, a korábbi tudományos minősítési rendszerben megszerzett „a tudomány doktora” fokozat egyenértékű az MTA doktora címmel.

Az Akadémia Alapszabályának 24. §-a szerint az MTA doktora címet az Akadémia annak ítélheti oda, aki tudományos fokozattal rendelkezik, az általa művelt tudományszakot a tudományos fokozat megszerzése óta is eredeti tudományos eredményekkel gyarapította, tudományszakának mértékadó hazai és nemzetközi tudományos körei előtt ismert és elismert, kiemelkedő tudományos kutatói munkásságot fejt ki, tudományos eredményeit pedig doktori műben foglalja össze.

Az MTA doktora cím egyéni kérelem alapján indult doktori eljárás keretében ítélt oda. A pályázó a doktori cím megszerzése iránti eljárás megindítását az Akadémia [Doktori szabályzata](#) alapján kérelmezheti.

A 2026. június 8-i állapot szerint 2602 fő rendelkezik a korábbi, „a tudomány doktora”, illetve az 1995 óta pályázható, az MTA doktora címmel.

A cím megszerzése nem egyszerű folyamat. Gyakran megfogalmazott kritika, hogy aprólékos és néha talán túl időigényes is a doktori eljárás.

Folyamatosan próbáljuk rövidíteni.

Az átlag eljárási idő körülbelül két év, ha jól tudom.

Inkább 16-18 hónap.

Hogyan próbálták és próbálják az időkeretet rövidíteni?

Például új határidőkkel. Korábban az [MTMT](#)-ellenőrzés, a nemzeti tudományos bibliográfiát érintő vizsgálat esetenként elhúzódott. Néha túl sok időt kellett tehát várni annak a megállapítására, hogy az illető publikációi valóban ott és olyan formában találhatók meg, ahol és ahogyan lenniük kell. Most már az MTMT ellenőrzésére is van határidő, két hónap. Ennek elvégzése a kérelem benyújtásának egyik alapfeltétele.

Ezt ki végzi el?

Az [MTA Könyvtár és Információs Központ](#). A következő lépés az, hogy a tudományos bizottságok elé kerül a tudományos habitus. Erre jelenleg 60 nap áll rendelkezésre. Alapvetően ez sem egy hosszú folyamat. Inkább szervezési, adminisztrációs okok miatt szokott húzódní. Magára a bírálatra általában három hónapot kapnak a bírálók. Én egyébként azt láttam a Műegyetem Fizikai Tudományok Doktori Iskolájában, hogy amikor ott megváltoztatták a bírálati határidőt három hónapról egy hónapra, az semmilyen problémát nem okozott.

Öröközld és folyamatosan formálódó kereteket jelentenek az úgynevezett minimumkövetelmények és ügyrendek.

Igen, ezek is állandó feladatot adnak az egyébként meglehetősen aktív, havonta ülésező Doktori Tanácsnak. A minimumkövetelmények és az ügyrendek változtatását az adott tudományos osztály, de maga a Doktori Tanács is kezdeményezheti, és a Doktori Tanács mindig alaposan megtárgyalja. Sokszor hasznosnak bizonyul, hogy azok, akik kívülről látják a dolgokat, elmondhatják a véleményüket. Nagyon sokat tanulunk egymástól, a többi tudományterület képviselőitől. A jó gyakorlatokat át szoktuk venni.

A doktori művet érinti az a vita, amelynek a lényege, hogy mennyire kell ragaszkodni a megszokott, hosszú doktori értekezésekhez. Tudományterületről függően, de egyre szélesebb körben lehetséges a rövid értekezés alapján történő címodaitélés, az idézett felmérés is ezt szorgalmazza. Mi ebben a kérdésben az egyes osztályok, illetve a Doktori Tanács álláspontja?

A rövid értekezés lehetősége ma már minden osztály minimumkövetelményei között szerepel, ha nem is minden tudományos bizottság fogadja el. Bizonyos tudományterületek megközelítése érthető, hiszen például egy költő műveinek kritikai kiadását nem nagyon lehet 20 oldalas doktori műben összegezni. Míg vannak olyan tudományterületek, ahol az egyes tézispontokhoz egy-egy tudományos

szaklapban megjelent, ugyanilyen terjedelmű cikk rendelkezhető, aminek tudományos újdonsága és értéke megfelel az MTA doktora címhez szükséges kritériumoknak. A rövid értekezések mellékleteként ezeket a publikációkat szokták benyújtani. A feltételek szigorúsága osztályonként eltérő, de elmondható, hogy egyre kevésbé gördítenek akadályt az ilyen típusú doktori művek beadása elé. Ha a tudományos osztály úgy látja, hogy a rövid értekezés feltételei nem teljesülnek, dönthet úgy, hogy egy éven belül teljes terjedelmű doktori mű benyújtását kéri, de a habitusvizsgálatot ebben az esetben nem kell megismételni.

Már az MTA bicentenáriumi évfordulója felé közeledve is előkerült a magyar nyelv ügye. Az Akadémiát Széchenyi István alapvetően a magyar nyelv ápolásának céljából alapította, ugyanakkor van egyfajta feszültség amiatt, hogy a 21. század elejére mindent elsöpítő prioritássá vált a tudományban az angol nyelv használata. A [Magyar Nyelv a Tudományban Elnöki Bizottság](#) kezdeményezésére 2022 óta megjelenik a Magyar Tudomány folyóirat különszáma, amelyben az MTA új doktorainak rövid életrajza és - ami ebből a szempontból talán még fontosabb - disszertációjuk magyar nyelvű összefoglalója olvasható. Ugyanakkor azt már én teszem hozzá, hogy vannak olyan tudományterületek, amelyeken már a doktori mű is angolul készül. Mi a helyzet tehát a magyar nyelvvel a tudományban?

A történeti hűség kedvéért megjegyzem, hogy az Akadémia Alapszabályának 1868-as módosítása már kibővítette a testület feladatait, a nyelvműveléstől az általános tudományos tevékenység irányába mozdulva el, amiről Arany János is beszámolt 1870-es főtitkári jelentésében. Ennek megfelelően az MTA küldetéséhez tartozik a nemzetközi tudományosságba való beilleszkedés, ehhez pedig a legtöbb területen az angol nyelv használata szükséges. Egy doktori mű elsősorban a szakmai közösségnek szól, ami nem feltétlenül korlátozódik a hazai kollégákra. Ha valaki több hónapos erőfeszítést tesz annak érdekében, hogy összefoglalja hozzájárulását az adott tudományterülethez, érthető módon ezt szeretné megosztani a szakma külföldi tagjaival is. A Doktori Tanács javaslatára ezért több osztály ügyrendjében vagy minimumkövetelményeiben szerepel a következő megfogalmazás: „Tekintettel arra, hogy a nemzetközi publikációk túlnyomóan angol nyelven készülnek, méltányolható a pályázók azon szándéka, hogy a disszertációban leírt eredményeiket a szakterület nemzetközi résztvevőivel is megosszák, ezzel növelve azok láthatóságát, továbbá lehetővé téve nemzetközi szereplők részvételét a doktori eljárásban. Ezt a szempontot általános indoklásként elfogadva, a doktori mű angol nyelven történő beadását az osztály külön kérés nélkül támogatja.” Az említett magyar nyelvű összefoglalóknak pedig az a céljuk, hogy a szélesebb nyilvánosság is értesüljön az új tudományos eredményekről, és ezzel fejlesszük a magyar szaknyelvet is.

Az előbb utalt arra a tavaly novemberben publikált, nagy, ötezer mintás kutatói felmérésre, amelynek egyik része a Doktori Tanács tevékenységére, illetve az MTA doktora címmel kapcsolatos problémákra fókuszált. Ennek egyik megállapítása szerint a doktori tiszteletdíj összegét - jelenleg havi bruttó 90 ezer forintot - a túlnyomó többség túl kevésnek tartja. Az összeg több évtizede változatlan. Bizonyára sokakat érdekel, hogy várható-e az emelése.

A doktori tiszteletdíjak összegét kormányrendelet szabályozza, amit csak a kormány változtathat meg.

Ritkán ugyan, de időről időre szembesülhet az ember azzal, hogy az MTA doktorai közül valaki erősen vitatható véleményt fogalmaz meg tudományos kérdésekben. Ön szerint van-e tennivalója ilyen ügyekben akár a Doktori Tanácsnak, akár az Akadémiának, vagy ez az MTA Tudományetikai Bizottságának a hatáskörébe tartozik?

Ez mindig a konkrét esettől függ. Ha tudományosan megalapozott, csak a túlnyomó többségtől eltérő véleménye, akkor azzal nincs tennivaló. Extrémebb esetben, például, ha valaki elkezd

oltásellenes nézeteket terjesztani, akkor – különösen, ha feltételezhető, hogy az illető kutatóként nem ért hozzá – meg kell vizsgálni a konkrét ügyet, de mint testületnek, a Doktori Tanácsnak nincsen ezzel tennivalója.

Mit tapasztaltak az elmúlt időszakban a mesterséges intelligencia okozta kihívásokkal kapcsolatban? A doktori művek elkészítésénél használják az MI-t a pályázók? Ha igen, jellemzően milyen formában, milyen feladatokra, és volt-e olyan eset, amikor ez problémát okozott?

Elképzelhető, sőt biztos, hogy az MI használata a közeljövőben megjelenik a doktori eljárásban, akár a doktori művek, akár a bírálatok szintjén. A Doktori Tanács ilyennel eddig nem találkozott, de várható, és ennek megfelelően az ezzel kapcsolatos szabályozást is mihamarabb el kell készíteni. Úgy gondolom, ez az új összetételű Doktori Tanács első feladatai közé kell, hogy tartozzon.

https://mta.hu/mta_hirei/az-mta-mint-brand-erteket-jelent-interju-kamaras-katalinnal-115476